

BIẾT MÌNH

**"Chúa Giêsu phán cùng các môn đệ dụ ngôn:
Người mù có thể dẫn người mù được chăng?
Sao người nhìn cái rác trong mắt anh em,
Còn cái đà trong chính mắt người lạ không thấy?"
(Luca 6: 39, 41)**

Miyamoto Musashi là một võ sĩ samurai nổi tiếng vào thế kỷ 17. Ông không chỉ là một kiếm sĩ Nhật Bản tài ba mà còn là một nhà triết học. Ông đã viết cuốn "Ngũ Luân Thư" (Gorin no Sho), ông chia sẻ tư tưởng và kinh nghiệm của mình về võ thuật và cuộc sống. Một trong những câu chuyện nổi tiếng về Musashi là vào một ngày nọ, ông gặp Arima Kihei, tự xưng là kiếm sĩ hàng đầu, thách đấu với Musashi. Musashi nhận lời thách đấu, nhưng trước khi bắt đầu, ông đã ngồi xuống thiền định. Arima Kihei, không hiểu tại sao Musashi lại hành động như vậy và cảm thấy hoang mang. Sau tiếng hét lên thách đấu với Arima, Musashi đã vật Arima xuống sàn. Trong khi Arima cố gắng trở dậy, Musashi đánh vào giữa hai mắt của Arima, và sau đó đánh ông tới chết. Khán giả cho rằng Arima tỏ ra kiêu ngạo, quá hăng hừng hổ, chứ không phải là một kiếm sĩ tài năng đặc biệt. Musashi đã chiến thắng Arima Kihei bằng một cú đánh duy nhất. Sau trận đấu, Musashi nói: "*Chiến thắng không phải là quán quân, mà là chiến thắng bản thân.*"

Đúng là muốn chiến thắng, tiên quyết phải tự lượng sức mình. Không biết mình yếu kém là "trúng chọi với đá" mà vẫn lao đầu vào cuộc chiến thì khác nào "anh mù sờ voi". Đã vậy, không biết "chân mình còn lấm bê bê, lại cầm bó đuốc mà rê chân người". Hay xa hơn nữa, nếu cả hai cùng không biết sức mình mà vẫn húc đầu chọi nhau thì đúng là "thằng mù dẫn thằng mù dắt nhau đi, tránh sao không khỏi vấp té mà sa xuống hố như trong TIN MỪNG thánh Luca trình thuật lời Chúa phán:

"Khi ấy, Chúa Giêsu phán cùng các môn đệ dụ ngôn này: **"Người mù có thể dẫn người mù được chăng? Cả hai lại không sa xuống hố ư?"** Môn đệ không trọng hơn Thầy: nếu môn đệ được giống như Thầy, thì kể là hoàn hảo rồi.

"Sao người nhìn cái rác trong mắt anh em, còn cái đà trong chính mắt người thì lại không thấy?" Sao người có thể nói với người anh em: 'Này anh, hãy để tôi lấy cái rác trong con mắt anh', trong khi chính người không nhìn thấy cái đà trong mắt người? Hỡi kẻ giả hình, hãy lấy cái đà ra khỏi mắt mình trước đã, rồi bấy giờ người sẽ trông rõ để lấy cái rác khỏi mắt anh em người.

“Không có cây nào tốt mà sinh trái xấu; và ngược lại, cũng không có cây nào xấu mà sinh trái tốt. Thật vậy, cứ xem trái thì biết cây. Người ta không hái được trái và ở bụi gai, và cũng không hái được trái nho nơi cây dâu đất. Người hiền, bởi lòng tích chứa điều lành, nên phát xuất sự thiện; và kẻ dữ, bởi tích đầy lòng ác, nên phát xuất điều ác: vì lòng đầy, thì miệng mới nói ra”.

I- PHẢI CHIẾN THẮNG ĐƯỢC BẢN THÂN MÌNH TRƯỚC ĐÃ

1- Luận về chữ Tri, binh thư Tôn Tử có câu: “Tri kỷ, Tri bỉ, Bách chiến bách thắng”, (biết mình, biết người, trăm trận trăm thắng). Cách ngôn Hy-Lạp dịch theo tiếng La-tinh có câu: “Nosce te ipsum” (“Người hãy biết mình”, người Pháp gọi là “connais toi-même”). Đây là dòng chữ nổi tiếng được khắc trên bệ thờ của đền Delphi.

Châm ngôn "biết về bản thân" đã được nhiều nhà triết học thời cổ Hy Lạp, đặc biệt là Socrates tiếp tục, bình luận trong suốt lịch sử triết học. Châm ngôn ấy nâng cao tầm quan trọng của việc kiểm điểm nội tâm để tìm kiếm sự thật: **ta không thể biết gì hết, nếu tiên thiên ta không biết được chính mình**. Thay vì tập trung vào việc chiến thắng. Từ Điển Thiệu Chửu giải nghĩa: Phạm cái gì thuộc về tâm mình nhận biết, biện biệt, phán đoán, toan tính, ghi nhớ được đều gọi là Tri. Thảo mộc hữu sanh nhi vô tri (Vương chế) Cây cỏ có sinh sống nhưng không có ý thức, cảm giác. Sách Luận Ngữ viết: “Tri chi vi tri chi, bất tri vi bất tri, thị tri dã” (biết thì bảo là biết, không biết thì nói là không biết, ấy là người biết vậy). Trước khi xét đoán chê bai người, thì hãy xét mình, kiểm điểm lòng mình xem có tì vết, khuyết điểm hay không đã, hãy tự trách mình trước rồi hãy chê bai người ta “tiên trách kỷ hậu trách nhân”, ấy là “tri kỷ tri bỉ tri hành, bách chiến bách thắng”

Như vậy cốt lõi chính là Tâm Điểm. Vẽ một vòng tròn, muốn cho đẹp cho đúng, tiên quyết mũi chiếc compas phải giữ cho chặt, rồi tùy theo bán kính ngắn dài mà xoay vòng, sẽ được vòng tròn nhỏ hay lớn. Nếu giữ Tâm Điểm không vững chắc, dĩ nhiên vòng tròn không làm đúng. Tâm Điểm ấy là Tri Kỷ, nhằm lựa bán kính ấy là Tri Bỉ, là cách nhìn người, xử thế hẹp hòi hay quảng đại. Minh họa vòng tròn nội tâm cho ta liên tưởng tới củ hành tây. Hãy lần lượt bóc từng lớp từ ngoài vào trong tâm. Các lớp ấy là những rào cản tâm hồn: **ích kỷ, đố kỵ, tị hiềm, tự tôn, mặc cảm, đam mê, thành kiến, ảo tưởng, hoài nghi, xét đoán, xét nét, gièm pha, vu khống, giả hình, khoe khoang, mưu mô, v. v...** hết thảy đều làm mờ lý trí, ung thối tâm hành.

Để biết chính mình, ta phải học cách quan sát chính mình. Để quan sát chính mình, ta phải tách mình ra, quên mình, lùi lại một bước, bình thản tịnh tâm tự vấn. **Ta vừa là chủ thể quan sát vừa là đối tượng được quan sát. Quan sát cái TÔI như thể mới nhìn được trong mắt người chỉ thấy có cọng rác mà mắt TÔI lại có cái xà.**

2- Chất vấn Chúa Giê-su, các thượng tế, kinh sư, kỳ mục và những người Pharisiêu cùng những người thuộc phe Hê-rô-đê hỏi Người có nên nộp thuế cho hoàng đế Xê-Gia hay không? Chúa Giê-su biết rõ chúng giả hình là không biết mà chỉ muốn gài bẫy để bắt Chúa. Chúa Giê-su bảo: “Của Cesar, trả về Cesar; của Thiên Chúa, trả về Thiên Chúa” (x. Mc. 12,13-17). Đây là cái biết nguy hiểm thể hiện cái Tâm đen tối, giả dối. Đây là cái ruột đỏ của quả dưa hấu nó thối tự bên trong, tuy vỏ ngoài vẫn xanh rờn, điều mà miệng thể thường mĩa mai “xanh vỏ đỏ lòng”.

Trên phương diện tâm linh, biết mình, biết người để biện biệt cái gì là của thế gian, cái gì là của Thiên Chúa, ngõ hầu phân biệt phù vân với vĩnh cửu, sự ác với ngay lành, nhìn nhận những giới hạn bất toàn, yếu đuối của mình mà *chiến thắng cái TÔI chướng ngại trên đường tiến về Sự Thật và Sự Thiện, cái TÔI kỳ đã ngăn cản không cho Chúa đến hiện diện trong cuộc đời mình*. Cái TÔI với những rào cản chằng chịt ấy khó mà chiến thắng nếu không có Thần Khí Chúa tiếp sức, cho nên sau nữa là phải trông cậy ơn Chúa thương ban.

II- NHƯNG CÒN PHẢI BIẾT NHỜ CẬY VÀO CHÚA KITÔ ĐỂ ĐƯỢC CHIẾN THẮNG

Trong **BÀI ĐỌC II**, Thánh Phaolô nhắc nhở tín hữu Côrintô hãy tạ ơn Thiên Chúa là Đấng đã ban cho chúng ta chiến thắng nhờ Đức Giêsu Kitô.: trong Chúa, sự khó nhọc của anh em sẽ không trở nên vô ích”

“Anh em thân mến, khi xác hay chết này mặc lấy sự trường sinh, thì lúc ấy ứng nghiệm lời đã ghi chép rằng: “Sự chết đã tiêu tan trong chiến thắng”. “Hồi tử thần, chiến thắng của người ở đâu? Hồi tử thần, nọc độc của người ở đâu? Nọc độc của sự chết là tội, thế lực của tội là lề luật”. Cảm tạ ơn **Thiên Chúa, Đấng đã ban cho chúng ta chiến thắng nhờ Đức Giêsu Kitô**, Chúa chúng ta. Cho nên, hồi anh em thân mến, anh em hãy ăn ở bền đỗ và đừng nao núng; hãy luôn luôn thắng tiến trong công trình của Chúa. Hãy biết rằng công lao khó nhọc của anh em không phải là uổng phí trong Chúa”. 1 Cr 15, 54-58

1-Thay vì ngồi lê đôi mách, kiếm chuyện làm quà, nói hành nói xấu, xúc xiểm gièm pha đoán xét người khác, thì hãy thận trọng giữ gìn miệng lưỡi. Trong chữ Hán, chữ TRI (知) gồm chữ THỈ (矢) và KHẨU (口) ghép lại. Thỉ là mũi tên bắn đi, khẩu là mồm miệng. Những điều suy nghĩ trong lòng mình, ai biết được nếu không nói ra. Nói ra là cho người ta biết lòng mình ra sao, tâm mình như thế nào. Nếu cái tên bắn bậy, ấy là lòng mình không chính trực, mũi tên bắn chính xác ấy là lòng mình ngay thẳng, mắt mình sáng tỏ nhìn người không sai. Dụ ngôn “Cái Lưỡi” của Esope quả đã cho ta hình dung ra chữ TRI.. Cho nên muốn làm chủ được lòng mình, tiên quyết ta phải làm chủ được miệng lưỡi mình là vậy. Hẳn không phải dễ! Bởi vì “Rắn rết, thú dữ con người trị được, duy cái lưỡi là khó ai trị nổi. Nó đầy nọc độc. Nó là một sự dữ không bao giờ ở yên”(thư Giacôbê: 3,7-8). Cho nên tôi hằng tâm nguyện thưa với Chúa:

“Xin Ngài làm chủ hồn con,
Con thành khí-cụ bình-an của Ngài.
Hồn con thánh-điện toà ngài,
Ngài hằng ngự trị, tình Ngài chẳng với.
Không gieo nước mắt bi-ai,
Miệng con chỉ nói những lời yêu thương.”

Dụ ngôn “xem quả biết cây” trong Tin Mừng diễn giải rõ ràng “ Người hiền, bởi lòng tích chứa điều lành, nên phát xuất sự thiện; và kẻ dữ, bởi tích đầy lòng ác, nên phát xuất điều ác: vì lòng đầy, thì miệng mới nói ra”.

2- Bởi vậy sách Huấn Ca mới viết phải cẩn thận trong lời nói “*Đừng ca tụng người nào trước khi nghe người ấy nói*”.

[4] Sàng ròi, trấu ở lại sàng,
Nói ra, cái dở rõ ràng thấy ngay.

[5] Bình thử lửa sẽ hay tài thợ gốm,
Nghe chuyện trò, biết ai rơm ai hay,
[6] Cứ xem quả thì biết cây,
Nghe từ miệng nói biết ngay lòng người.
[7] Người ta chưa nói nửa lời,
Chớ nên khen vội, biết người ra sao?
Người ta tâm tính thế nào?
Phải nghe họ nói ngỗ hầu nhận ra.
[8] Đường công-chính, cố đuổi theo,
Có ngày bắt kịp, con bèn về-vang!
Như con có được áo choàng,
Mặc ngay áo mới huy-hoàng vinh-quang.
(Bài Đọc I: Hc 27, 5-8)

III- NHỜ CÂY NƠI CHÚA KITÔ CHÍNH LÀ NƠI GƯƠNG NGƯỜI

1- Chúa là Tình Yêu, Chúa cam chịu mặc xác phạm nhân chỉ vì yêu. Những lời Người dạy vì Tình Yêu và cho Tình Yêu. Người yêu ta thế nào, thì cũng mong được đáp trả như thế.

Đức cố Giáo Hoàng Benedicto XVI trong thông điệp Deus Caritas bàn về “phạm vi ngữ học rộng lớn của tình yêu, cho rằng giữa cơ man những ngữ nghĩa của tình yêu, nổi bật lên tình yêu giữa một người nam và một người nữ, trong đó xác hồn được kết hiệp bất phân ly và mở ra cho nhân loại thấy thấp thoáng lời hứa hạnh phúc dường như không cưỡng lại được. Tình yêu này có lẽ là kiểu mẫu của tình yêu; tất cả các dạng thức yêu thương khác tức khắc tỏ ra mờ nhạt khi so sánh với thứ tình yêu này... Nó là thứ tình yêu cách nào đó tự xảy đến trên con người, gọi là *eros* (tình ái) trong tiếng Hy Lạp cổ. Ngài phân biệt ba thứ tình yêu: *eros*, *philia*, và *agape*. *EROS* là tình ái, thứ tình vụ lợi, cuốn hút, **ham muốn chiếm hữu đôi tượng**. *PHILIA* là tình bằng hữu. *AGAPE* là tình yêu siêu việt, hơn cả *EROS* và *PHILIA*, bao gồm cả ba nhưng *EROS* được uốn nắn và thanh luyện, hướng thượng trở nên chân chính đưa con người đến Thiên Chúa. Đó là tình yêu Kitô Giáo.

2- Người muốn chúng ta bao dung đón nhận tha nhân.

Đón nhận tha nhân thì chẳng nên khắt khe xét đoán người vội vã, hời hợt mà làm anh em buồn lòng mất hoà khí. Thánh Bênêđô giảng về tình yêu: “*Khi Chúa yêu thương, Chúa không muốn điều gì khác ngoài việc được yêu ... Nhưng sao Đấng tình yêu lại không được yêu kia chứ?*” (Phụng vụ bài đọc: Bài giảng thánh Bênêđô về sách Diễm ca). Ngài giải thích: “*Kho tàng của lòng mình cũng tương tự như cội rễ của cái cây. Người nào có một kho tàng của đức nhẫn nại và đức ái hoàn hảo trong lòng mình, người ấy sinh ra hoa trái tuyệt vời; người nào yêu mến người thân cận của mình và có mọi phẩm chất khác mà Đức Giêsu dạy, người ấy yêu thương kẻ thù của mình, đối xử tốt kẻ ghét mình, chúc phúc cho người nguyện rửa mình, cầu nguyện cho kẻ vu khống mình, không phản ứng chống lại kẻ tấn công mình hay trấn lột mình; người ấy **đầy lòng nhân ái**, cho những ai xin mà không đòi hỏi những gì họ đã lấy cắp của mình, ước mong không xét đoán và kết án, sửa lỗi một cách kiên nhẫn những người lầm lạc. Nhưng người nào có kho tàng của sự gian ác trong lòng mình, người ấy đúng là hành xử ngược lại: hằn ghét bạn bè của mình, nói xấu người yêu thương mình và làm những điều khác nữa mà Chúa kết án*” (In Lucae Evangelium expositio, II, 6).

“Lạy Chúa từ nhân, Xin cho con biết mến yêu, và phụng sự Chúa trong mọi người”.

Dịch Kinh Hoà Bình của thánh Phanxicô Assisi, Đức cố Giám Mục Nguyễn Kim Điền thêm câu mở đầu trên đây diễn được toát yếu của bài kinh và do đó đã tóm gọn Lời Chúa truyền dạy giới răn của Người, nói lên được ý nghĩa thần học trong Việt Triết. Ấy là trong Tam Tài Thiên Địa Nhân có sẵn mối tương quan giữa **Thiên Chúa từ nhân với mỗi cá nhân nói riêng và mọi con người trong nhân loại nói chung.**

Chữ Nhân 仁 gồm chữ nhị 二 bên phải, là hai, ghép với nhân 亻 là người ở bên trái, là tượng hình hỗ tương giữa hai người trong cách xử thế phải yêu thương, nhường nhịn nhau, **ấy là văn hoá tình thương, nơi gặp gỡ với đạo tình yêu của Thiên Chúa mà cốt lõi nằm trong hai giới răn quan trọng nhất: "Mến Chúa hết lòng hết sức và yêu tha nhân như yêu chính mình"** (Luca 10: 27-Mat. 22: 36-40)

IV- LỜI NGUYỆN

Lạy Chúa Giêsu,

Con như thằng mù chẳng thấy đường đi sẽ sa xuống hố, con như cây khô cần trong nắng cháy vọng mưa sa, nên chẳng ra hoa trái. Con là đầu mối sinh tội chia rẽ, tị hiềm, bất hoà cãi vã, con đã ném đá giấu tay, con bày chuyện làm quà để gièm pha xúc xiểm, con châm biếm nói xấu sau lưng. Thay vì cần cung tên để tiêu diệt tội lỗi nhớp nhơ, con lại giương cung có mũi tên tẩm độc để tấn kích đồng loại, để hãm hại nhau. Con thực lòng ăn năn sám hối.

Lạy Chúa Giêsu, xin Ngài ngự đến,
Con trông Ngài như thuyền mong tới bến,
Con thiếu Ngài như cây lá không hoa,
Con cần Ngài, thợ săn cần cung tiễn
Con yêu Ngài, say rượu nho bánh miến,
Con đợi Ngài, nắng cháy vọng mưa sa.

Này hồn con đây, xin làm cung điện.
Này tim con đây, xin làm ngai toà.
Chúa ơi, con xin trọn đời dâng hiến
Đời con hiệp-nhất cùng Cha.
Ngài ngự trong con, con được duy trì,
Ngài đưa con đi, con còn lo gì!
Chúa ơi, thương con tình Ngài khôn ví,
Ngài ban ân phúc khôn bì.

Lạy Chúa Giêsu, con đây tội lỗi,
Nên linh nhồn như nhà hoang tốc mái,
Con quyết làm cho tươi sáng vinh hoa,
Xin làm sạch, sửa sang lại cho mới,
Xin trang hoàng muôn tràng hoa thắm mãi,
Con mừng Ngài rước Chúa tận nơi xa,
<https://youtu.be/9a4yENxn008>

Ben. Đỗ Quang Vinh